TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2020 m. birželio 11 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Natūralių buveinių ir laukinės faunos ir floros apsauga – Direktyva 92/43/EEB – 12 straipsnio 1 dalis – Griežtos gyvūnų rūšių apsaugos sistema – IV priedas – *Canis lupus* (vilkas) – 16 straipsnio 1 dalis – Natūralaus paplitimo arealas – *Canis lupus* rūšies laukinių gyvūnų individo sugavimas ir transportavimas – Visuomenės saugumas“

Byloje C-88/19

dėl *Judecătoria Zărnești* (Zerneščio pirmosios instancijos teismas, Rumunija) 2018 m. lapkričio 15 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2019 m. vasario 7 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Alianța pentru combaterea abuzurilor

prieš

TM,

UN,

Direcția pentru Monitorizarea și Protecția Animalelor

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas A. Arabadjiev (pranešėjas), teisėjai P. G. Xuereb ir T. von Danwitz,

generalinė advokatė J. Kokott,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– *Alianța pentru combaterea abuzurilor*, atstovaujamos C. Dumitriu ir C. Feher,

– Rumunijos vyriausybės, iš pradžių atstovaujamos E. Gane, L. Lițu ir C.-R. Canțăr, vėliau – E. Gane, L. Lițu,

– Europos Komisijos, atstovaujamos G.-D. Balan ir C. Hermes,

susipažinęs su 2020 m. vasario 13 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

* Proceso kalba: rumunų.

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (OL L 206, 1992, p. 7; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 102, klaidų ištaisymas OL L 81, 2015, p. 5), iš dalies pakeistos 2013 m. gegužės 13 d. Direktyva 2013/17/ES (OL L 158, 2013, p. 193) (toliau – Buveinių direktyva), 12 straipsnio 1 dalies ir 16 straipsnio 1 dalies išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant asociacijos *Alianța pentru combaterea abuzurilor* ginčą su gyvūnų apsaugos asociacijos *Direcția pentru Monitorizarea și Protecția Animalelor* (toliau – DMPA) nariu TM, veterinarijos gydytoja UN ir DMPA dėl *canis lupus* (vilkas) rūšies laukinių gyvūnų individo sugavimo ir transportavimo netinkamomis sąlygomis.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

3 Buveinių direktyvos 1 straipsnyje „Apibrėžimai“ nurodyta:

„Šioje direktyvoje:

<…>

b) *natūrali buveinė* reiškia sausumos arba vandens plotus su jiems būdingais geografiniais, abiotiniais ir biotiniais, visiškai natūraliais ar pusiau natūraliais požymiais;

<…>

f) *rūšies buveinė* – tai specifiniais abiotiniais ir biotiniais veiksniais pasižyminti aplinka, kurioje rūšis gyvena bet kuriuo savo biologinio ciklo etapu;

<…>

k) *Bendrijos svarbos teritorija* reiškia <…>

Dideliuose plotuose paplitusių gyvūnų rūšių atveju Bendrijos svarbos teritorijos atitinka šių rūšių natūralaus paplitimo areale esančias vietas, kuriose yra jų gyvenimui ir dauginimuisi būtini fiziniai ar biologiniai veiksniai;

<…>“

4 Šios direktyvos 2 straipsnyje numatyta:

„1. Šios direktyvos tikslas – padėti užtikrinti biologinę įvairovę, apsaugant natūralias buveines ir laukinę fauną bei florą europinėje valstybių narių, kurioms taikoma Sutartis, teritorijoje.

2. Priemonės, kurių imamasi pagal šią direktyvą, turi palaikyti ar atstatyti palankią Bendrijos svarbos natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros rūšių apsaugos būklę.

3. Taikant priemones pagal šią direktyvą, atsižvelgiama į ekonominius, socialinius ir kultūrinius reikalavimus bei regionines ir vietines charakteristikas.“

5 Minėtos direktyvos 4 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Remdamasi III priede (1 etapas) išdėstytais kriterijais ir atitinkama moksl[o] informacija, kiekviena valstybė narė siūlo teritorijų sąrašą, nurodydama, kurie jos teritorijoje vietiniai I priedo natūralių buveinių tipai ir kurios II priedo rūšys aptinkamos tose teritorijose. Dideliuose arealuose paplitusių gyvūnų rūšių atveju tokios teritorijos atitinka šių rūšių natūralaus paplitimo areale esančias vietas, kuriose egzistuoja jų gyvenimui ir veisimuisi svarbūs fiziniai ar biologiniai veiksniai. <…>“

6 Tos pačios direktyvos 12 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Valstybės narės imasi reikiamų priemonių sukurti į IV priedo a dalį įrašytų gyvūnų rūšių griežtos apsaugos jų [natūralaus] paplitimo areale sistemą, draudžiančią:

a) bet kokia forma tyčia gaudyti ar žudyti šių rūšių individus gamtoje;

b) šias rūšis tyčia trikdyti, ypač jų perėjimo [dauginimosi], jauniklių auginimo, žiemos miego ir migracijos metu;

c) tyčia naikinti ar rinkti kiaušinius gamtoje;

d) pažeisti ar naikinti perėjimo ar poilsio vietas [pabloginti dauginimosi ar poilsio vietų būklę ar sunaikinti jas].“

7 Buveinių direktyvos 16 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Jei nėra kitos priimtinos alternatyvos ir nukrypti leidžiančios nuostatos taikymas netrukdo palaikyti atitinkamos rūšies populiacijų palankią apsaugos būklę jų natūralaus paplitimo areale, valstybės narės gali nukrypti nuo 12, 13 ir 14 straipsnių bei 15 straipsnio a ir b punktų:

a) siekdamos apsaugoti laukinę fauną ir florą bei išsaugoti natūralias buveines;

b) siekdamos išvengti didelės žalos, ypač pasėliams, naminiams gyvuliams, miškams, žūklės plotams, vandenims ir kitoms nuosavybės rūšims;

c) atsižvelgdamos į visuomenės sveikatą ir saugą [saugumą] arba dėl kitų įpareigojančių svarbesnio viešojo intereso priežasčių, įskaitant socialinio ar ekonominio pobūdžio, į pirminės svarbos gamtinei aplinkai naudingas pasekmes;

d) mokslo tiriamojo darbo ir švietimo tikslais, siekiant šių rūšių populiacijų atstatymo ir reintrodukcijos bei dėl šiems tikslams įgyvendinti būtino veisimo, įskaitant dirbtinį augalų dauginimą;

e) siekdamos griežtai kontroliuojant leisti atrankos būdu ir ribotais kiekiais imti ir laikyti ribotą tam tikrų į IV priedą įrašytų rūšių egzempliorių skaičių, kurį nustato kompetentingos nacionalinės institucijos.“

8 Tarp „Bendrijos svarbos“ gyvūnų rūšių, kurias „būtina griežtai saugoti“ – jų sąrašas pateiktas šios direktyvos IV priedo a punkte (toliau – saugomos gyvūnų rūšys) – yra *canis lupus* (vilkas).

Rumunijos teisė

9 Pagrindinėje byloje taikytinos redakcijos *ordonanța de urgență a Guvernului Nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice* (Skubusis vyriausybės potvarkis Nr. 57/2007 dėl saugomoms gamtinėms teritorijoms taikomos tvarkos ir natūralių buveinių bei laukinės faunos ir floros apsaugos; toliau – OUG 57/2007) 33 straipsnyje numatyta:

„1. 4A ir 4B prieduose numatytų laukinių sausumos, vandens ar požemio augalų ir gyvūnų rūšių (išskyrus paukščių rūšis), gyvenančių tiek saugomose gamtos teritorijose, tiek už jų ribų, atveju yra draudžiama:

a) bet kokia forma rinkti, gaudyti, žudyti, naikinti arba žaloti individus jų natūralioje aplinkoje bet kuriuo jų biologinio ciklo etapu;

b) tyčia trikdyti juos dauginimosi, jauniklių auginimo, žiemos miego ir migracijos laikotarpiu;

<…>

f) bet kokiu tikslu laikyti, transportuoti, parduoti ar mainyti, siūlyti mainyti ar parduoti iš natūralios aplinkos paimtus individus bet kuriuo jų biologinio ciklo etapu.

<…>“

10 OUG 57/2007 38 straipsnyje numatyta:

„1. Nukrypdama nuo 33 straipsnio 1–4 dalių ir 37 straipsnio 1 dalies nuostatų, centrinė aplinkos apsaugos valdžios institucija kasmet ir kaskart, kai tai reikalinga, nustato nukrypti leidžiančias nuostatas, jeigu nėra priimtinos alternatyvos ir jei nukrypti leidžiančių priemonių taikymas netrukdo palaikyti atitinkamų rūšių populiacijų palankios apsaugos būklės jų natūralioje aplinkoje, ir tik šiais atvejais:

<…>

c) visuomenės sveikatos ir saugumo sumetimais ir, kiek tai susiję su kitų nei paukščiai rūšių gyvūnais, taip pat dėl kitų svarbių viešojo intereso priežasčių, įskaitant socialines ar ekonomines, ir kai tai turi svarbaus naudingo poveikio aplinkai;

<…>

2. Nukrypti leidžiančias nuostatas nustato už aplinkos ir miškų apsaugą atsakinga centrinė valdžios institucija, atsižvelgdama į Rumunijos akademijos nuomonę.

<…>

2^2. Nukrypti leidžiančių nuostatų priėmimo procedūrą tvirtina už aplinkos ir miškų apsaugą atsakinga centrinė valdžios institucija.

2^3. Nustatant 2^1 dalyje nurodytas nukrypti leidžiančias nuostatas, reikia nurodyti:

a) rūšis, kurioms taikomos nukrypti leidžiančios nuostatos;

b) leistinas gaudymo ar žudymo priemones, įtaisus ar būdus;

c) rizikos sąlygas ir aplinkybes, kada ir kur tokios nukrypti leidžiančios nuostatos taikomos;

d) instituciją, įgaliotą pareikšti, kad egzistuoja reikalaujamos sąlygos, ir nuspręsti, kokios priemonės, įtaisai ar būdai gali būti naudojami, kokiu mastu ir kas juos gali naudoti;

e) patikrinimus, kurie turi būti atliekami.

<…>“

11 OUG 57/2007 52 straipsnyje nurodyta:

„Toliau nurodyti veiksmai laikomi nusikalstama veika ir už juos baudžiama laisvės atėmimu nuo 3 mėnesių iki vienų metų arba bauda:

<…>

d) 33 straipsnio 1 ir 2 dalių nuostatų pažeidimas.“

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

12 Šimonas (Rumunija), Brano savivaldybei priklausantis kaimas, esantis Brašovo apskrityje, yra apytiksliai kilometras į rytus nuo Bučedžio teritorijos, kurią Europos Komisija Rumunijos siūlymu įtraukė į Bendrijos svarbos teritorijų sąrašą, suteikdama kodą ROSCI0013, ribų. Kita tokia teritorija – *Munții Făgăraș* (Fegerašo kalnai) (kodas ROSCI0122) yra už maždaug aštuonių kilometrų į vakarus nuo šio kaimo. Standartinėse abiejų teritorijų duomenų anketose buvo nurodyta, kad jose yra vilkų.

13 2016 m. lapkričio 6 d. apie 19 val. DMPA darbuotojai ir UN, kaip veterinarijos gydytoja, atvyko į Šimoną, vadovaujami TM, ketindami sugauti ir perkelti vilką, kuris jau kelias dienas lankėsi vietos gyventojo sodyboje, žaidė ir ėdė su jo šunimis. Poodiniu šautuvu suleidus veterinarinių anestezinių vaistų dozę, šis vilkas buvo sekamas, sugautas, paskui pakeltas už uodegos ir pakarpos, nuneštas iki automobilio, stovėjusio tam tikru atstumu, ir įkeltas į šunims gabenti skirtą narvą.

14 DMPA darbuotojai koordinavo taip sugauto vilko vežimą į Zerneštyje (Rumunija) esantį lokių rezervatą *Libearty*, kuriame taip pat yra aptvaras iš reikalavimų neatitinkančių zoologijos sodų perkeltiems vilkams laikyti. Tačiau transportavimo metu šiam vilkui pavyko sulaužyti narvą ir pabėgti į aplinkui esantį mišką.

15 2017 m. gegužės 9 d. *Alianța pentru Comclairea abuzurilor* pateikė baudžiamąjį skundą prieš TM, UN ir DMPA, taip pat kitus joje dirbančius asmenis dėl pažeidimų, susijusių su vilko sugavimu ir transportavimu netinkamomis sąlygomis. Iš šio skundo matyti, kad nebuvo prašyta leidimo sugauti ir transportuoti minėtą vilką.

16 *Judecătoria Zărnești* (Zerneščio pirmosios instancijos teismas, Rumunija) siekia išsiaiškinti, kokiomis sąlygomis *canis lupus* rūšies laukiniai individai gali būti tyčia gaudomi ar žudomi, nesant nukrypti leidžiančios nuostatos, pagrįstos Buveinių direktyvos 16 straipsniu, kai šie gyvūnai aptinkami gyvenviečių prieigose arba patenka į teritorinio administracinio vieneto teritoriją, arba ar nukrypti leidžianti nuostata yra būtina dėl bet kurio laisvėje esančio laukinio individo, neatsižvelgiant į tai, ar jis pateko į tokio administracinio vieneto teritoriją.

17 Šis teismas pažymi, kad pagrindinis Buveinių direktyvos tikslas, t. y. „skatinti biologinės įvairovės palaikymą, atsižvelgiant į ekonominius, socialinius, kultūrinius ir regioninius reikalavimus, prisidedant prie bendro subalansuotos plėtros siekio“, visiškai pateisinamas, kai saugomi gyvūnai palieka savo

natūralią buveinę. Vis dėlto siauras šios direktyvos nuostatų aiškinimas galėtų lemti tai, kad valstybė neturėtų jokios pareigos, jei šie gyvūnai paliko savo natūralią buveinę, o tai prieštarautų šiuo norminiu aktu siekiamam tikslui.

18 Minėtas teismas konkrečiai nurodo nuo taisyklių, susijusių su nykstančių rūšių apsauga, nukrypti leidžiančią nuostatą, įtvirtintą Buveinių direktyvos 16 straipsnio 1 dalies c punkte, pagal kurią sąvoka „visuomenės saugumas“ glaudžiai susijusi su situacijomis, kai nykstančių rūšių gyvūnai atsiduria už savo natūralios buveinės ribų.

19 Šiomis aplinkybėmis *Judecătoria Zărnești* (Zerneščio pirmosios instancijos teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar [Buveinių] direktyvos 16 straipsnis turi būti aiškinamas kaip įpareigojantis valstybes nares nustatyti nuostatas, kuriomis leidžiama nukrypti nuo 12, 13, 14 straipsnių ir 15 straipsnio a ir b punktų, ir tais atvejais, kai nykstančių rūšių gyvūnai palieka savo natūralią buveinę ir atsiduria labai arti jos arba visiškai už jos ribų?“

Dėl prejudicinio klausimo

20 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Buveinių direktyvos 12 straipsnio 1 dalies a punktas ir 16 straipsnis turi būti aiškinami taip, kad saugomos gyvūnų rūšies individo, kaip antai vilko, sugavimui ir transportavimui žmonių gyvenamosios teritorijos prieigose ar tokioje teritorijoje gali būti taikomas pirmajame iš šių straipsnių numatytas draudimas, nesant kompetentingos nacionalinės institucijos remiantis antrąja iš šių nuostatų nustatytos nukrypti leidžiančios nuostatos.

21 Pirmiausia reikia priminti, kad pagal Buveinių direktyvos 2 straipsnio 1 dalį šios direktyvos tikslas – padėti užtikrinti biologinę įvairovę, apsaugant natūralias buveines ir laukinę fauną bei florą europinėje valstybių narių teritorijoje. Be to, pagal šios direktyvos 2 straipsnio 2 ir 3 dalis priemonės, kurių imamasi pagal šią direktyvą, yra skirtos palaikyti ar atkurti palankiai Europos Sąjungos svarbos natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros rūšių apsaugos būklei ir jomis atsižvelgiama į ekonominius, socialinius ir kultūrinius reikalavimus bei regionines ir vietines charakteristikas.

22 Buveinių direktyvos 12 straipsnio 1 dalies a punktu valstybės narės įpareigojamos imtis reikiamų priemonių sukurti griežtos saugomų gyvūnų rūšių apsaugos jų natūralaus paplitimo areale sistemą, draudžiančią bet kokia forma tyčia gaudyti ar žudyti šių rūšių individus gamtoje.

23 Tam, kad laikytųsi šios nuostatos, valstybės narės turi ne tik priimti visus teisės aktus, bet ir imtis konkrečių ir specialių apsaugos priemonių. Be to, pagal griežtos apsaugos sistemą reikalaujama priimti nuoseklias ir suderintas prevencinio pobūdžio priemones. Taigi tokia griežtos apsaugos sistema turi suteikti galimybę veiksmingai užkirsti kelią tyčiniam saugomų gyvūnų rūšių individų gaudymui ar žudymui gamtoje (šiuo klausimu žr. 2018 m. balandžio 17 d. Sprendimo *Komisija / Lenkija (Belovežo giria)*, C-441/17, EU:C:2018:255, 231 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją; taip pat 2019 m. spalio 10 d. Sprendimo *Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola*, C-674/17, EU:C:2019:851, 27 punktą).

24 Nors pagal Buveinių direktyvos 16 straipsnio 1 dalį valstybėms narėms leidžiama nukrypti nuo šios direktyvos 12–14 straipsnių ir 15 straipsnio a ir b punktų, šiuo pagrindu nustatyta išimtis, jeigu ji leidžia šioms valstybėms narėms išvengti įsipareigojimų, susijusių su gamtinių rūšių griežtos apsaugos sistema, taikoma su sąlyga, kad nėra priimtinos alternatyvos ir ši išimtis netrukdo palaikyti palankios atitinkamų rūšių populiacijų apsaugos būklės jų natūralaus paplitimo areale. Šios sąlygos taikomos visais minėtos direktyvos 16 straipsnio 1 dalyje nurodytais atvejais (2019 m. spalio 10 d. Sprendimo *Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola*, C-674/17, EU:C:2019:851, 28 ir 29 punktai).

25 Taip pat svarbu pažymėti, kad Buveinių direktyvos 16 straipsnio 1 dalis, kurioje tiksliai ir išsamiai apibrėžtos sąlygos, kuriomis valstybės narės gali nukrypti nuo jos 12–14 straipsnių ir 15 straipsnio a ir b punktų, yra šioje direktyvoje numatytos apsaugos sistemos išimtis, kuri turi būti aiškinama siaurai ir pagal kurią dėl kiekvienos nukrypti leidžiančios nuostatos sprendimą priimanti institucija turi įrodyti, kad yra reikiamos sąlygos (2019 m. spalio 10 d. Sprendimo *Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola*, C-674/17, EU:C:2019:851, 30 punktas).

26 Be to, reikia pažymėti, kad *canis lupus* rūšis, bendrai vadinama „vilkas“, yra viena iš gyvūnų rūšių, saugomų pagal Buveinių direktyvą.

27 Būtent atsižvelgiant į šias pirmines pastabas reikia išnagrinėti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimą.

28 Tas teismas abejoja, ar nykstančių rūšių apsaugos sistema, numatyta Buveinių direktyvos 12 straipsnyje, apima tik šių rūšių natūralią aplinką, todėl nustoja galioti, kai tokios gyvūnų rūšies individas atsiduria žmonių gyvenamojoje teritorijoje ar jos prieigose. Taigi šio teismo prašymas susijęs su reikiamu sąvokos „[natūralaus] paplitimo arealas“ ir žodžio „gamtoje“, esančių Buveinių direktyvos 12 straipsnio 1 dalyje, aiškinimu ir iš jo išplaukiančia apsaugos apimtimi.

29 Primintina, kad, remiantis suformuota jurisprudencija, aiškinant Sąjungos teisės nuostatą, reikia atsižvelgti ne tik į jos tekstą, bet ir į kontekstą ir teisės akto, kuriame ji įtvirtinta, tikslus (2019 m. lapkričio 21 d. Sprendimo *Procureur-Generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden*, C-678/18, EU:C:2019:998, 31 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

30 Pirma, kalbant apie Buveinių direktyvos 12 straipsnio formuluotę, reikia konstatuoti, kad joje nepateikta jokios informacijos, kuri būtų naudinga apibrėžiant sąvoką „natūralaus paplitimo arealas“ ir žodį „gamtoje“.

31 Vis dėlto galima pažymėti, kad šiuo straipsniu nustatoma apsauga nėra grindžiama „natūralios buveinės“ sąvoka ir jame nenustatyta saugomų gyvūnų rūšių individų apsaugos sistema, atsižvelgiant į vietą, teritoriją ar buveinę, kur jie yra tam tikru momentu.

32 Antra, kalbant apie Buveinių direktyvos 12 straipsnio kontekstą, reikia pažymėti, kad nei šios direktyvos 1 straipsnyje, nei jokioje kitoje jos nuostatoje ši sąvoka ir šis žodis neapibrėžti. Todėl sąvoką „natūralaus paplitimo arealas“ ir žodį „gamtoje“, esančius šio straipsnio 1 dalyje, reikia nagrinėti atsižvelgiant į šioje direktyvoje apibrėžtas ir (arba) vartojamas panašias sąvokas.

33 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad Buveinių direktyvą sudaro dvi dalys: pirma, skirta natūralių buveinių apsaugai, be kita ko, įsteigiant saugomas teritorijas, ir, antra, skirta laukinės faunos ir floros apsaugai, nustatant saugomas rūšis.

34 Vis dėlto šioje direktyvoje nereikalaujama, kad pagal antrąją iš šių dalių siūloma apsauga būtų nustatoma siejant ją su pirmąja, visų pirma atsižvelgiant į geografinę teritoriją, kurią užima saugomos teritorijos ar natūralios buveinės.

35 Be to, kaip savo išvados 29 punkte pažymėjo generalinė advokatė, pagal Buveinių direktyvos 3–6 straipsnius natūralios buveinės turi būti saugomos įtraukus jas į *Natura 2000* saugomų teritorijų tinklą. Vis dėlto šis tinklas taip pat apima „rūšies buveines“, atskirai apibrėžtas minėtos direktyvos 1 straipsnio f punkte, kuriose gyvena jos II priede išvardytos rūšys. Šiame priede yra nurodytas vilkas, todėl valstybės narės privalo nustatyti šios rūšies specialios apsaugos teritorijas.

36 Reikia konstatuoti, kad Buveinių direktyvos 1 straipsnio f punkte esanti sąvoka „rūšies buveinė“, apibrėžta kaip „specifiniais abiotiniais ir biotiniais veiksniais pasižyminti aplinka, kurioje rūšis gyvena bet kuriuo savo biologinio ciklo etapu“, neatitinka pastoviai ir nekintamai apibrėžtos teritorijos.

37 Be to, kaip pažymėjo generalinė advokatė savo išvados 42 punkte, iš Buveinių direktyvos nuostatų, susijusių su teritorijų apsauga, matyti, kad gyvūnų rūšių apsauga negali apsiriboti saugomomis teritorijomis. Jos nebuvo apibrėžtos siekiant apimti visas saugomų rūšių, kurios gali užimti plačias teritorijas, buveines. Dėl tokių rūšių Buveinių direktyvos 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad valstybės narės turi pasiūlyti teritorijų sąrašą, nurodydamos, kurie vietiniai I priedo natūralių buveinių tipai ir kurios II priedo rūšys aptinkamos tose teritorijose. Šioje nuostatoje patikslinta, kad dideliuose arealuose paplitusių gyvūnų rūšių atveju tokios natūralios buveinės atitinka vietas, patenkančias į šių rūšių natūralaus paplitimo arealą, kuriose egzistuoja jiems gyventi ir daugintis svarbūs fiziniai ar biologiniai veiksniai.

38 Taigi, kalbant apie saugomas gyvūnų rūšis, kurios, kaip antai vilkai, užima plačias teritorijas, sąvoka „natūralaus paplitimo arealas“ yra platesnė nei geografinė erdvė, kurioje egzistuoja jiems gyventi ir daugintis būtini fiziniai ar biologiniai veiksniai. Šis arealas, kaip pažymėjo generalinė advokatė savo išvados 37 punkte, atitinka geografinę erdvę, kurioje atitinkama gyvūnų rūšis apsistoja ar plinta ir toks elgesys šiai rūšiai yra natūralus.

39 Iš to išplaukia, kad Buveinių direktyvos 12 straipsnio 1 dalyje numatyta apsauga neturi ribų ar sienų, todėl neleidžia daryti išvados, kad laukinis saugomos gyvūnų rūšies individas, esantis netoli žmonių gyvenamųjų teritorijų arba jose, judantis per tokias teritorijas arba misdamas žmogaus pagamintais ištekliais, yra gyvūnas, kuris paliko savo „natūralaus paplitimo arealą“, arba kad pastarasis yra nesuderinamas su žmonių gyvenvietėmis ar antropogeninėmis struktūromis.

40 Tokia pati išvada išplaukia iš Bendrijos svarbos gyvūnų rūšių griežtos apsaugos, numatytos Buveinių direktyvoje 92/43/EEB, gairių (galutinė versija, 2007 m. vasaris), kuriose „natūralaus paplitimo arealas“ apibūdintas kaip dinamiška sąvoka, kuri tiksliai nesutampa su „faktiškai užimamomis zonomis ar teritorija, kuriose nuolat yra buveinė, rūšis ar porūšiai“.

41 Kaip pažymėjo generalinė advokatė savo išvados 38 ir 40 punktuose, šį aiškinimą taip pat patvirtina 1979 m. birželio 23 d. Bonoje pasirašytos ir 1982 m. birželio 24 d. Tarybos sprendimu 82/461/EEB (OL L 210, 1982, p. 10; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 15 t., p. 5) Bendrijos vardu sudarytos Migruojančių laukinių gyvūnų rūšių išsaugojimo konvencijos 1 straipsnio 1 dalies f punkte pateikta apibrėžtis. Pagal šią nuostatą „paplitimo teritorija“ – tai visi sausumos ir vandens plotai, kuriuose migruojanti rūšis gyvena, laikinai apsistoja, juos pereina ar perskrenda bet kuriuo metu savo įprastame migracijos kelyje. Taigi rūšies „paplitimo teritorijos“ sąvokos apibrėžtis aprėpia bet kokio pobūdžio teritorijas, kurias kerta ši rūšis.

42 Būtų nenuoseklu skirtingai apibrėžti šiuose dviejuose teisės aktuose esančias sąvokas „natūralaus paplitimo arealas“ ir „paplitimo teritorija“ ir taip diferencijuoti atitinkamas šių sąvokų taikymo sritis.

43 Taigi reikia manyti, kad iš Buveinių direktyvos 12 straipsnio konteksto matyti, jog saugomos rūšies, kaip antai vilko, atveju šio straipsnio teritorinė taikymo sritis gali apimti teritorijas, esančias už saugomų teritorijų ribų, konkrečiai – žmonių gyvenamąsias teritorijas.

44 Buveinių direktyvos 12 straipsnio 1 dalies a ir c punktuose vartojamas žodis „gamtoje“ neleidžia paneigti šios išvados. Jis turi būti suprantamas taip, kad griežta saugomų gyvūnų rūšių apsauga su šios direktyvos 12 straipsnio 1 dalyje numatytais draudimais taikoma ne tik tam tikrose vietose, bet apima visus saugomų rūšių individus, kurie gyvena gamtoje ar laukinėje aplinkoje ir taip atlieka funkciją natūraliose ekosistemose, tačiau nebūtinai taikoma individams, kurie teisėtai laikomi nelaisvėje.

45 Šio žodžio nėra nei šio 12 straipsnio 1 dalies b punkte, pagal kurį saugomų gyvūnų rūšių individai negali būti trikdomi „perėjimo [dauginimosi], jauniklių auginimo, žiemos miego ir migracijos metu“, nei 1 dalies d punkte. Taigi neginčijama, kad Buveinių 12 straipsnio 1 dalies b ir d punktuose nurodyti

draudimai taikomi visiems saugomų gyvūnų rūšių individams, neatsižvelgiant į jų buvimo vietą. Todėl reikia konstatuoti, kad šių rūšių individo sugavimas ir *a fortiori* nužudymas turi būti laikomi bent jau trikdymu.

46 Trečia, kalbant apie Buveinių direktyva siekiamą tikslą, reikia priminti, kad jos 12, 13 ir 16 straipsniai sudaro darnią taisyklių visumą, kuria siekiama užtikrinti atitinkamų rūšių populiacijų apsaugą (2005 m. spalio 20 d. Sprendimo *Komisija / Jungtinė Karalystė*, C-6/04, EU:C:2005:626, 112 punktas). Šių nuostatų bendras tikslas – užtikrinti griežtą saugomų gyvūnų rūšių apsaugą taikant šios direktyvos 12 straipsnio 1 dalyje numatytus draudimus, o išimtys leidžiamos tik esant griežtoms sąlygoms, išdėstytoms minėtos direktyvos 16 straipsnio 1 dalyje, kuri turi būti aiškinama siaurai (šiuo klausimu žr. 2007 m. gegužės 10 d. Sprendimo *Komisija / Austrija*, C-508/04, EU:C:2007:274, 109–112 punktus ir 2012 m. kovo 15 d. Sprendimo *Komisija / Lenkija*, C-46/11, nepaskelbtas Rink., EU:C:2012:146, 29 punktas).

47 Taigi Buveinių direktyvos 12 straipsnyje numatyta apsaugos sistema turi galėti veiksmingai neleisti daryti žalos saugomoms gyvūnų rūšims.

48 Su šiuo tikslu būtų nesuderinama sistemingai nesuteikti saugomų gyvūnų rūšių individams apsaugos, kai jų „natūralaus paplitimo arealas“ apima ir žmonių gyvenamąsias teritorijas.

49 Aiškinimas, kad šių rūšių „natūralaus paplitimo arealas“, nurodytas Buveinių direktyvos 12 straipsnio 1 dalyje, taip pat apima teritorijas, esančias už saugomų teritorijų ribų, ir kad iš to kylanti apsauga neapsiriboja tomis saugomomis teritorijomis, priešingai, leidžia pasiekti tikslą uždrausti žudyti ar gaudyti saugomų gyvūnų rūšių individus. Iš tiesų tai reiškia ne tik šių rūšių apsaugą tam tikrose griežtai apibrėžtose vietose, bet ir individų, gyvenančių gamtoje ar laukinėje aplinkoje ir taip atliekančių funkciją natūraliose ekosistemose, apsaugą.

50 Kaip pažymėjo Komisija, daugelyje Sąjungos regionų vilkai gyvena žmogaus užimtose teritorijose, visai arti žmonių gyvenviečių. Dėl šių erdvių antropizacijos vilkai taip pat iš dalies prisitaikė prie šių naujų sąlygų. Kaip matyti iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos, infrastruktūros plėtra, neteisėtas miško naudojimas, žemės ūkis ir tam tikra pramonės veikla prisidėjo prie spaudimo vilkų populiacijai ir jų buveinei. Iš šios bylos medžiagos taip pat matyti, kad pagrindinės bylos faktinės aplinkybės susiklostė Šimono kaime, esančiame tarp dviejų didelių saugomų teritorijų, kuriose gyvena vilkų populiacijos, todėl gali vykti vilkų migracija tarp šių teritorijų.

51 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad Buveinių direktyvos 12 straipsnio 1 dalies a punkte esančios sąvokos „natūralaus paplitimo arealas“ ir žodžio „gamtoje“ aiškinimas taip, kad žmonių gyvenamosios teritorijos nepatenka į su saugomų gyvūnų rūšių apsauga susijusių nuostatų taikymo sritį, būtų nesuderinamas ne tik su šios nuostatos formuluote ir kontekstu, bet ir su ja siekiamu tikslu.

52 Taigi reikia konstatuoti, kad pareiga griežtai saugoti saugomas gyvūnų rūšis pagal Buveinių direktyvos 12 ir paskesnius straipsnius yra taikoma visam šių rūšių „natūralaus paplitimo arealui“, nesvarbu, ar jos yra savo įprastoje buveinėje, saugomose teritorijose ar, priešingai, netoli žmonių gyvenviečių.

53 Be to, reikia konstatuoti, kad daugelyje Buveinių direktyvos 16 straipsnio 1 dalyje numatytų nukrypti leidžiančių nuostatų pagrindų aiškiai nurodyti konfliktai, kurių gali kilti, jei saugomos gyvūnų rūšies individas turi sąlytį su žmonėmis ar jų turtu, be kita ko, esant tokioms situacijoms, kokios aprašytos šio sprendimo 50 punkte.

54 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas šiuo klausimu abejoja, ar draudžiama bet kokia forma tyčia gaudyti saugomų gyvūnų rūšių individus, nesant kompetentingos nacionalinės institucijos pagal šią nuostatą nustatytos nukrypti leidžiančios nuostatos.

55 Kaip matyti iš šio sprendimo 23 punkte primintos jurisprudencijos, šiuo atžvilgiu atitinkama valstybė narė turi priimti visus teisės aktus, kuriuose pagal Buveinių direktyvos 16 straipsnio 1 dalies b ir c punktus būtų priemonės, skirtos išvengti didelei žalai, be kita ko, pasėliams ar gyvuliams, arba priemonės, kurių imamasi visuomenės sveikatos ir saugumo sumetimais, arba dėl kitų įpareigojančių svarbesnio viešojo intereso priežasčių, tarp jų – socialinio ar ekonominio pobūdžio.

56 Taigi saugomos gyvūnų rūšies, kurios atžvilgiu taikomi Buveinių direktyvos 12 straipsnio 1 dalyje numatyti draudimai, individo sugavimas ir transportavimas gali būti pateisinamas, tik jeigu kompetentinga nacionalinė institucija, remdamasi šios direktyvos 16 straipsnio 1 dalies b ir c punktais, dėl šių veiksmų priėmė nukrypti leidžiančią nuostatą, pagrįstą, be kita ko, visuomenės saugumo motyvu.

57 Šiuo tikslu atitinkama valstybė narė turi priimti nuostatas, leidžiančias esant būtinybei veiksmingai ir laiku nustatyti tokias nukrypti leidžiančias nuostatas.

58 Be to, reikia priminti, kad Buveinių direktyvos 16 straipsnio 1 dalyje, be minėtų nukrypti leidžiančių nuostatų motyvų, aiškiai reikalaujama, kad nebūtų jokios priimtinos alternatyvos ir kad nustatyta nukrypti leidžianti nuostata netrukdytų palaikyti atitinkamos rūšies populiacijų palankios apsaugos būklės jų natūralaus paplitimo areale. Kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos, turi nustatyti, kad taip yra, atsižvelgdamos, be kita ko, į reikšmingas naujausias mokslo, technikos žinias ir į su nagrinėjama konkrečia situacija susijusias aplinkybes (šiuo klausimu žr. 2019 m. spalio 10 d. Sprendimo *Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola*, C-674/17, EU:C:2019:851, 51 ir 66 punktus).

59 Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nustatyti sąlygas, kuriomis pagrindinėje byloje nagrinėjamam saugomos gyvūnų rūšies individui buvo atlikta sedacija ir jis gabentas į Zerneštyje esantį rezervatą *Libearty*, ir kiek ši operacija yra „gaudymas tyčia“, kaip tai suprantama pagal Buveinių direktyvos 12 straipsnio 1 dalies a punktą, atliekamas remiantis leidžiančia nukrypti nuostata, priimta laikantis šios direktyvos 16 straipsnyje nustatytų reikalavimų. Šis teismas taip pat turi įsitikinti, kad būtų atsižvelgta į tokios operacijos poveikį vilkų populiacijos apsaugos būklei.

60 Be to, nustatant sankciją, šiuo atveju taikytiną dėl pareigų, išplaukiančių iš Buveinių direktyvos 12 straipsnio 1 dalies a punkto ir 16 straipsnio 1 dalies, neįvykdymo, yra svarbi aplinkybė, kurią generalinė advokatė nurodė savo išvados 69 punkte – kad nacionalinės teisės aktai nesuteikė galimybės per trumpą laiką tinkamai reaguoti į pagrindinėje byloje aptariamą vilko elgesį ir taip kuo anksčiau sumažinti kilusią riziką. Be to, neatrodo, kad nacionalinės teisės aktuose šiuo klausimu būtų moksliškai pagrįstų normų ar gairių.

61 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, matyti, kad vilko sugavimas ir transportavimas, nagrinėjami pagrindinėje byloje, negali būti laikomi leidžiamais pagal Buveinių direktyvos 12 straipsnio 1 dalies a punktą ir 16 straipsnio 1 dalį, tačiau tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

62 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti:

– Buveinių direktyvos 12 straipsnio 1 dalies a punktas turi būti aiškinamas taip, kad pagal šios direktyvos IV priedą saugomos gyvūnų rūšies individo, kaip antai vilko, sugavimui ir transportavimui žmonių gyvenamosios teritorijos prieigose ar tokioje teritorijoje gali būti taikomas šioje nuostatoje numatytas draudimas.

– Minėtos direktyvos 16 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad minėtomis aplinkybėmis draudžiama bet kokia forma tyčia gaudyti šios gyvūnų rūšies individus, nesant kompetentingos nacionalinės institucijos remiantis šia nuostata nustatytos nukrypti leidžiančios nuostatos.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

63 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos, iš dalies pakeistos 2013 m. gegužės 13 d. Direktyva 2013/17/ES, 12 straipsnio 1 dalies a punktas turi būti aiškinamas taip, kad pagal šios direktyvos IV priedą saugomos gyvūnų rūšies individo, kaip antai vilko, sugavimui ir transportavimui žmonių gyvenamosios teritorijos prieigose ar tokioje teritorijoje gali būti taikomas šioje nuostatoje numatytas draudimas.

Minėtos direktyvos 16 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad minėtomis aplinkybėmis draudžiama bet kokia forma tyčia gaudyti šios gyvūnų rūšies individus, nesant kompetentingos nacionalinės institucijos remiantis šia nuostata nustatytos nukrypti leidžiančios nuostatos.

Parašai.